

JOKER

1 Titel

Titel: **Ontwerp van decreet houdende vaststelling van het kwaliteitszorgstelsel in het hoger onderwijs**

2 Samenvatting

Met het voorliggende ontwerp van decreet wordt voor de hogescholen en de universiteiten het geïntegreerde stelsel van externe kwaliteitszorg op instellingsniveau definitief verankerd in de Codex Hoger Onderwijs. De instellingsreview zal voor hogescholen en universiteiten in de toekomst de basis worden van het gehele proces van verantwoording van kwaliteit van opleidingen in het Vlaamse hoger onderwijs. De instellingsreview is een beoordeling in een vaste zesjarige cyclus van het onderwijsbeleid en van de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen. De instelling toont aan dat ze onder eigen verantwoordelijkheid (via de regie) de kwaliteit van de eigen opleidingen borgt.

Een voorafname van dit stelsel was reeds werkzaam sinds 2015 en werd uitgebreid geëvalueerd in de aanloop naar de definitieve verankering ervan. In 2012 werd in het Vlaamse hoger onderwijs de instellingsreview ingevoerd die licht moest werpen op de manier waarop een instelling hoger onderwijs haar onderwijstaken op een kwaliteitsvolle manier uitvoert door middel van een beoordeling door een externe commissie van de beleidsprocessen binnen een instelling. Zo werd voor het eerst een systeem van externe kwaliteitszorg op instellingsniveau decretaal vastgelegd¹, terwijl ook de opleidingsvisitaties bleven doorlopen om de kwaliteit van opleidingen te garanderen. Nog voor het ingaan van de eerste ronde instellingsreviews werd met het decreet van 19

¹ Decreet tot wijziging van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wat het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie betreft van 6 juli 2012

juni 2015² de keuze gemaakt voor een meer geïntegreerd systeem van kwaliteitszorg en accreditatie. Aan de hogeronderwijsinstellingen in Vlaanderen werd de mogelijkheid geboden om ook de verantwoordelijkheid voor de borging van de kwaliteit van hun eigen opleidingen op te nemen en een intern systeem van kwaliteitsborging benoemd als de 'regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen' uit te bouwen die de instellingen in staat stelt om zelf in te staan voor de borging van de kwaliteit van hun opleidingen.

Na afloop van de eerste ronde instellingsreviews in juni 2017 werd een evaluatie uitgevoerd van het nieuwe geïntegreerde stelsel van externe kwaliteitszorg. De decretale evaluatie werd door een evaluatiegroep uitgevoerd en door een resonantiegroep gecontroleerd. In het kader van de gedragenheid, de betrokkenheid en het creëren van eigenaarschap dienden de partners een cruciale rol te spelen in de evaluatie van het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie. De evaluatiegroep waarin alle betrokken partners zetelden, meer bepaald vertegenwoordigers van de overheid, NVAO, universiteiten, hogescholen en de koepelverenigingen van studenten en instellingen, was daarom auteur van het evaluatierapport waarin de werking en de impact van het stelsel van kwaliteitszorg in het hoger onderwijs werd geëvalueerd. Dat rapport besloot het volgende: *"De instellingsreview met inbegrip van de beoordeling van de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen kan decretaal vastgelegd worden."*

In dit nieuwe stelsel zijn er vier aspecten die in het bijzonder voordelig zijn voor jongeren, en met name (toekomstige) studenten.

1. Er wordt een proces opgezet van monitoring van opleidingskwaliteit binnen de instellingen, dat de kwaliteit van opleidingen ten goede zal komen.
2. De kwaliteit van het hoger onderwijs zal voortaan door externe commissies zowel op instellingsniveau als op opleidingsniveau beoordeeld worden. Dit zal niet alleen voordelig zijn voor de kwaliteit van de opleidingen, maar dat zal ook positieve effecten genereren voor de bredere leeromgeving van studenten.
3. Er zal meer, actuelere en toegankelijker informatie over de kwaliteit van opleidingen beschikbaar zijn voor (toekomstige) studenten
4. De studentenbetrokkenheid bij de beoordeling van zowel instellingen als opleidingen wordt decretaal vastgelegd.

3 Probleembeschrijving

In het oude stelsel werd een opleiding om de acht jaar gevisiteerd. Op dat moment werd de kwaliteit van de opleiding beoordeeld door een externe commissie. De visitatierapporten met de beoordelingen van de opleidingen werden openbaar gemaakt en waren toegankelijk voor de brede samenleving. Deze rapporten waren de reflectie van een momentopname over de kwaliteit van een opleiding en in de acht jaar die

² Decreet houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs met betrekking tot het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs van 19 juni 2015

volgden werd er nooit meer geactualiseerde informatie over de kwaliteit van een opleiding gepubliceerd.

Bovendien waren de desbetreffende visitatierapporten die door experts werden opgesteld, moeilijk leesbaar voor een breed publiek. Ze werden dan ook slechts door een select publiek gelezen en waren voor (toekomstige) studenten geen toegankelijke bron van informatie over de kwaliteit van een opleiding.

Het vergelijkende perspectief bij de opleidingsvisitaties – alle Vlaamse opleidingen in één vakgebied werden telkens gezamenlijk gevisiteerd – droeg bij aan een opbod tussen instellingen met veel window-dressing als gevolg. Bovendien werd het werk dat gepaard ging met de visitatieprocedure als planlast ervaren door de betrokkenen binnen opleidingen.

4 Beleidsdoelstellingen

Met het voorliggende ontwerp van decreet wordt gevolg gegeven aan de afspraken die werden gemaakt in het regeerakkoord³:

“Met het invoeren van een instellingsreview – via het nieuw accreditatiestelsel voor het hoger onderwijs – hebben we een belangrijke evolutie ingezet in de kwaliteitszorg. Bij positieve evaluatie van deze instellingsreview zetten we een volgende stap, waarbij de verantwoordelijkheid en verantwoording voor de kwaliteit van de opleidingen bij de instellingen komen te liggen.”

De evaluatie waarvan sprake in het regeerakkoord werd afgerond eind 2017. Uit deze evaluatie blijkt dat het nieuwe geïntegreerde stelsel van externe kwaliteitszorg positief werd geëvalueerd door alle betrokken partijen. De belangrijkste beleidsaanbeveling luidt dan ook:

“De instellingsreview met inbegrip van de beoordeling van de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen kan decretaal vastgelegd worden.”

5 Opties

Naast de nuloptie, is er maar één andere optie voor nieuwe beleidsmaatregelen. Met de bepalingen in het regeerakkoord maakte de Vlaamse Regering reeds een heel duidelijke keuze voor het invoeren van de instellingsreview met inbegrip van de regie van de borging van de kwaliteit van opleidingen. De keuze voor deze optie werd met het ‘decreet houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs met betrekking tot het stelsel van kwaliteitszorg’ reeds ingevoerd in 2015 en vervolgens positief geëvalueerd. Uit de decretale evaluatie bleek immers dat het nieuwe stelsel door alle betrokkenen als erg positief werd ervaren. Daarom wordt hier ook gekozen om dat nieuwe stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie decretaal te verankeren.

³ Regeerakkoord Vlaamse Regering, 2014-2019, “Vertrouwen, verbinden, vooruitgaan.”, (Parl.St. VI. Parl. 2014-15, nr. 133/1).

Het evaluatierapport – waar een vertegenwoordiger van de studentenkoepelvereniging medeauteur van was – heeft de beleidsaanbeveling geformuleerd dat de instellingsreview met inbegrip van de beoordeling van de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen kan verankerd worden. Een terugkeer naar het oude systeem van opleidingsbeoordelingen via visitaties is dus geen optie.

Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – Gekozen optie

De noodzakelijke verankering van de instellingsreview als basis in het kwaliteitszorgproces wordt aangegrepen om het gehele systeem van kwaliteitszorg en accreditatie te herbekijken en zo te komen tot een allesomvattend en transparant kwaliteitszorgstelsel. Het voorliggende ontwerp van decreet wijzigt de manier waarop de Vlaamse universiteiten en hogescholen de kwaliteit van hun opleidingen moeten aantonen. Het nieuwe kwaliteitszorgstelsel is van toepassing op alle graduaatsopleidingen, bachelor en masteropleidingen aangeboden door de hogescholen en universiteiten. Twee uitgangspunten blijven daarbij ongewijzigd:

1. De instellingen blijven autonoom verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun aanbod. Ze zien permanent en op eigen initiatief toe op de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten. Ze betrekken studenten, alumni, externe, onafhankelijk deskundigen bij de processen van kwaliteitsbewaking. Ze voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten.
2. De basis van de erkenning van de kwaliteit van het hoger onderwijs blijft de accreditatie van iedere erkende opleiding (graduaat, bachelor of master) door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie.

Nieuw is echter dat een instelling voor de accreditatie van haar opleidingen niet langer per individuele opleiding een procedure moet doorlopen om deze accreditatie te behouden. De verlenging gebeurt voortaan automatisch, op voorwaarde dat de opleiding reeds met positief gevolg een eerste accreditatie heeft bekomen én de instelling op basis van een positieve instellingsreview heeft kunnen aantonen dat zij de kwaliteit van de opleidingen kan borgen op basis van de eigen regie.

Indien aan deze voorwaarden niet is voldaan, kan een opleiding enkel zijn accreditatie verkrijgen of behouden op basis van een opleidingsaccreditatie door de Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). Dat gebeurt op basis van een beoordeling door een externe commissie, onder coördinatie van de NVAO. Deze procedure geldt dus in de volgende gevallen:

- Voor nieuwe opleidingen: ongeacht de uitkomst van de instellingsreview (positief of negatief) vergt de opstart van een nieuwe opleiding een beoordeling van het dossier (via de toets nieuwe opleiding) en vervolgens een eerste opleidingsaccreditatie na de opstart van de opleiding in kwestie (het is deze accreditatie die vervolgens automatisch verlengd kan worden indien de instelling over een positieve review beschikt);
- Bij opleidingen waarvan de studieomvang verlengd is of die erkend zijn als onderzoeksmaster, in het geval deze opleidingen nog geen accreditatie verworven hebben na de verlenging van de studieomvang of na de erkenning als onderzoeksmaster. De verlenging van de studieomvang van 60 naar 120 studiepunten is zodanig substantieel

dat een eerste accreditatie onder de nieuwe vorm noodzakelijk is om de kwaliteit van de opleiding te garanderen;

- Bij opleidingen met een beperkte accreditatietermijn. Deze opleidingen hebben geen positief accreditatiebesluit, maar een besluit met een beperkte geldigheidsduur van ten hoogste drie jaar. Deze opleidingen moeten een nieuwe beoordeling ondergaan, alvorens zij kunnen geaccrediteerd worden;
- Bij opleidingen die erkend zijn op basis van een Europese financiering. Bij deze erkenning worden deze opleidingen volgens de bestaande regelgeving geacht geaccrediteerd te zijn voor een termijn van 8 jaar. Na deze termijn is een eerste opleidingsaccreditatie dan ook een voorwaarde, vooraleer deze opleidingen onder de instellingsreview vallen;
- Als de instellingsreview negatief is: in dat geval worden de accreditatietermijnen van de bestaande opleidingen niet meer automatisch verlengd. De instelling moet voor alle opleidingen waarvan de accreditatie vervalt bij de NVAO de opleidingsaccreditatie aanvragen. Dit gebeurt telkens wanneer een opleidingsaccreditatie afloopt. Deze situatie blijft van kracht zo lang de instelling geen positieve review behaalt.

De andere instellingen die erkende diploma's uitreiken, zijnde de andere ambtshalve geregistreerde instellingen Vlerick Business School, het Instituut voor Tropische Geneeskunde, de Antwerp Management School, de Evangelische Theologische Faculteit en de Faculteit voor Protestantse Godeleerdheid, en de geregistreerde instellingen en de instellingen die registratie aanvragen, blijven onder het bestaande stelsel: voor nieuwe opleidingen doorlopen zij, alvorens erkenning door de Vlaamse Regering, de procedure toets nieuwe opleiding en voor bestaande opleidingen vragen zij de opleidingsaccreditatie aan bij de NVAO op basis van een externe beoordeling door een evaluatieorgaan.

6 Analyse van de effecten

6.1 Doelgroepen

Doelgroepen

In deze Joker wordt in het bijzonder gefocust op de doelgroep studenten wat het nieuwe stelsel van kwaliteitszorg betreft.

6.2 Nuloptie

Effectbeschrijving

Er wordt niet gekozen voor de nuloptie, omdat de negatieve effecten voor jongeren dan in stand worden gehouden (zie probleemstelling).

6.3 Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel(en) – Gekozen optie

Effectbeschrijving

Voor de studenten wordt decretaal tegemoet gekomen aan de problemen die zich stelden in het vorige stelsel met betrekking tot de publieke informatie over de kwaliteit van opleidingen.

1. Transparantie

Transparantie binnen het stelsel en naar de bredere samenleving vormt een essentieel onderdeel van het kwaliteitszorgstelsel. De verplichting voor instellingen om informatie over de kwaliteit van opleidingen publiek te maken, wordt opgenomen als één van de kwaliteitskenmerken. Het publiek maken van informatie is dus ook telkens aan een beoordeling onderhevig zijn in het nieuwe systeem.

In het oude stelsel van kwaliteitszorg werden enkel de visitatierapporten openbaar gemaakt die slechts om de acht jaar – bij elke visitatieronde – vernieuwd werden. In het nieuwe stelsel waarin instellingen zelf verantwoordelijk zijn voor de publicatie van informatie zal er veel meer up-to-date kwalitatieve en kwantitatieve informatie beschikbaar zijn. De instellingen zijn immers verplicht om informatie te publiceren over de kwaliteit van hun opleidingen. De instellingen zullen de mogelijkheid hebben om die informatie actueel te houden. Een extra merite van het nieuwe stelsel ligt in de begrijpbaarheid van de gepubliceerde informatie. De droge en moeilijk verstaanbare visitatierapporten werden slechts door een select publiek gelezen. Door de instellingen zelf de verantwoordelijkheid voor de publicatie van de informatie betreffende de kwaliteit van de opleidingen te geven, zal die nu ook toegankelijker zijn voor een breed publiek, en met name (toekomstige) studenten. Op die manier zal de informatie wellicht een grotere groep mensen bereiken dan het geval was onder het oude stelsel.

Daarnaast werd ook decretaal opgenomen dat vanuit de Vlaamse overheid een aantal kwantitatieve basisindicatoren, die het profiel van een opleiding verduidelijken, zullen beschikbaar gesteld worden voor een breed publiek. In de praktijk betreft het de website met kwantitatieve gegevens op opleidingsniveau waar ook zal gelinkt worden naar instellingswebsites met informatie over de kwaliteit van de desbetreffende opleiding. Zo wordt decretaal vastgelegd dat er vanuit de overheid kwantitatieve informatie op opleidingsniveau zal gepubliceerd worden. Deze website met kwantitatieve informatie zal jaarlijks geüpdatet worden en telkens de cijfers publiceren van het laatst afgelopen academiejaar.

Daarnaast zal het voorliggend voorontwerp van decreet nog op twee andere vlakken voordelig zijn voor (toekomstige) studenten:

2. Opleidingskwaliteit

Door instellingen eigenaarschap te geven over de kwaliteitsborging van hun eigen opleidingen, worden ze gestimuleerd om zelf verantwoordelijkheid te nemen over de kwaliteit van hun opleidingen en daar proactief in te investeren. Die vorm van kwaliteitsborging zal in staat zijn om problemen veel sneller te detecteren en aan te pakken waardoor de kwaliteit op fundamentele wijze gewaarborgd blijft.

Binnen de instellingen wordt een continu proces van kwaliteitsborging opgezet waar de kwaliteit van de opleidingen op een meer permanente wijze kan bewaakt worden. In plaats van een momentopname van de kwaliteit van een opleiding om de acht jaar, wordt nu een systeem opgezet binnen instellingen met een meer continu proces van opvolging van de kwaliteit van de opleidingen. Dit zal op de lange termijn de kwaliteit van de opleidingen ten goede komen.

De decretale evaluatie toonde bovendien aan dat de instellingsreview stimulerend heeft gewerkt voor de kwaliteitscultuur en betrokkenheid binnen instellingen. Doordat het stelsel breed gedragen is bij alle betrokkenen en men opnieuw enthousiast met kwaliteitszorg bezig is, worden de daarmee gepaarde inspanningen bovendien als erg zinvol ervaren.

3. Betrokkenheid studenten

Binnen alle kwaliteitszorgprocedures wordt studentenbetrokkenheid gegarandeerd en versterkt doordat zij verplicht deel uitmaken van de aangestelde commissies. Zo wordt decretaal vastgelegd dat in de reviewcommissies die de instellingsreview uitvoeren telkens één van de vijf leden een student moet zijn. Ook de commissies die aangesteld worden in het kader van een toets nieuwe opleiding, een opleidingsaccreditatie op maat van de eigen regie en een opleidingsaccreditatie op basis van een externe opleidingsbeoordeling dient minstens één van de vijf leden een student te zijn.

Daarnaast wordt in de onderwerpen van de procedure voor toets nieuwe opleiding en opleidingsaccreditatie telkens de betrokkenheid van studenten gegarandeerd via de onderwerpen. Het tweede onderwerp wordt telkens als volgt geformuleerd: “de betrokkenheid van enerzijds interne en externe stakeholders en anderzijds externe, onafhankelijke deskundigen bij de opleiding.” Daarbij wordt dus telkens de studentenbetrokkenheid beoordeeld.

Er zijn maar twee opties: nuloptie of de regelgeving aanpassen. Andere opties zijn er niet (zie punt 5: opties).

7 Vergelijking van de opties

De vergelijking die kan gemaakt worden, is enkel tussen de nuloptie en de gekozen optie 2 van aanpassing van de regelgeving. De balans is duidelijk in het voordeel van de gekozen optie, omdat er voordelen bijkomen voor de studenten.

8 Uitvoering

De probleemstelling in de betrokken punten wordt aangepakt door een gewijzigde regelgeving in de Codex Hoger Onderwijs en zal ingaan op 1 september 2019.

Aan de website met kwantitatieve gegevens wordt momenteel ontwikkeld en zal al vroeger online komen, namelijk begin 2018.

Het nieuwe stelsel van kwaliteitszorg vergt nog aanvullende uitvoeringsbesluiten om de beoordelingskaders van de NVAO voor de verschillende kwaliteitszorgprocedures te bekrachtigen.

9 Administratieve lasten

Met de visitatieprocedure ging een hoge planlast – dat zijn de bijkomende en als nutteloos ervaren administratieve taken – gepaard, waaraan men met het voorliggend decreet wilde tegemoet komen. Uit de decretale evaluatie is gebleken dat deze doelstelling met het nieuwe stelsel ook werd bereikt. Het nieuwe stelsel heeft de ‘planlast’ op het niveau van de opleidingen al sterk verminderd, net de doelgroep die men heeft getracht te ontlasten. Dit is vooral voordelig voor studenten omdat docenten zo meer tijd kunnen spenderen aan andere elementen van het onderwijs zoals lesgeven en studentenbegeleiding die meteen renderen voor studenten.

Daarnaast zijn de inspanningen die gepaard gaan met de borging van de kwaliteit van de opleidingen nu beter afgestemd op de noden van de instellingen. Die inspanningen worden in het huidige stelsel als waardevol en zinvol ervaren, in tegenstelling tot het werk dat vooraf ging aan het vroegere zelfevaluatierapport (ZER). De term ‘planlast’ strookt niet meer met de huidige realiteit en er wordt dus beter gesproken over zinvolle inspanningen in het kader van kwaliteitszorg.

10 Handhaving

De NVAO voert alle kwaliteitszorgprocedures uit, namelijk de toets nieuwe opleiding, de instellingsreview en de opleidingsaccreditaties. De NVAO stelt voor elke procedure een externe commissie aan die een beoordelingsrapport schrijft, waarop zij hun uiteindelijke besluit baseren. Aan al deze procedures zijn ook rechtsgevolgen verbonden, die sancties voorzien voor instellingen of opleidingen die niet voldoen aan de te beoordelen onderwerpen. Op die manier blijft de kwaliteit van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen gegarandeerd.

11 Evaluatie

Er werd reeds een uitgebreide evaluatie uitgevoerd van het nieuwe stelsel, dat met dit voorontwerp van decreet definitief zal verankerd worden.

12 Consultatie

I. Er is voorafgaand uitbereid met de diverse betrokken actoren overlegd. Via de decretale evaluatie werden vertegenwoordigers van de NVAO, de instellingen, de koepelverenigingen van instellingen en studenten, en vertegenwoordigers van het departement en het kabinet betrokken in het overleg over de eerste ronde instellingsreviews. Via de resonantiegroep werden ook externe stakeholders daarvoor geconsulteerd. Daarnaast werd via een klankbordoverleg een consultatie tussen departement, kabinet, instellingen en de NVAO georganiseerd betreffende de decretale teksten.

Structureel is er een interne consultatie tussen departement, agentschappen en kabinet bij de start van het decreet.

De voorstellen voor wijzigingen worden onderworpen aan een uitvoeringstoets bij de agentschappen (AHOVOKS) en bijgestuurd door het departement.

II. De externe consultatie bestaat uit de adviezen van de strategische adviesorganen (SERV en VLOR,). Er is ook het politiek bijsturen tijdens het besluitvormingsproces vanuit de verschillende leden van de Vlaamse Regering.

De reactie op de adviezen van SERV, VLOR, zullen opgenomen worden in een aangepaste memorie van toelichting bij het decreet.

13 Contactinformatie

Vicky Vanruysseveldt

Afdeling hoger onderwijs en Volwassenenonderwijs

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Koning Albert II laan 15

1210 Brussel